

მნიშვნელოვანი საფუძვლის შეფასების  
სტანდარტი შეზღუდული პასუხისმგებლობის  
საზოგადოების პარტნიორის მიერ  
კომპანიის დაშლის მოთხოვნით  
აღძრული სარჩელის დასაბუთებისას

I. შესავალი

„მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს ახალმა კანონმა არაერთი სიახლე შეიტანა საკორპორაციოსამართლებრივ ურთიერთობებში. ნაწილი ამ სიახლეებიდან იმდენად უჩვეულოა ქართული სინამდვილისთვის, რომ პრაქტიკაში არაერთი პრობლემა და გაუგებრობა წარმოშვა. პრაქტიკულმა პრობლემებმა თავი იჩინა როგორც უშუალოდ კომპანიებსა და მის პარტნიორებში, ისე სამენარმეო რეესტრსა და სასამართლოშიც. არის საკითხები, რომლებიც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია და ამ სპეციფიკური სამართალურთიერთობის მონაწილე პირებისთვის საკმაოდ სერიოზულ ქონებრივ შედეგებს წარმოშობს. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია ამ შედეგებისა და მათი გამომწვევი სამართლებრივი ნორმების ანალიზი, რათა სასამართლო მიდგომები და პრაქტიკა მაქსიმალურად სწორად წარიმართოს.

სტატია შეეხება „მენარმეთა შესახებ“ ახალი კანონით დადგენილი ისეთი სპეციფიკური საკითხის ანალიზს, როგორიცაა, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების დაშლა პარტნიორის სარჩელის საფუძველზე. აღნიშნული საინტერესოა რამდენიმე ასპექტით. უპირველეს ყოვლისა, კანონი იყენებს ცნებას – მნიშვნელოვანი საფუძველი. სწორედ მნიშვნელოვანი საფუძვლის გამოა შესაძლებელი პარტნიორის მიერ შპს-ის დაშლის შესახებ სარჩელის შეტანა. ნაშრომში გაანალიზებულია საზოგადოების დაშლის წინაპირობები და საფუძვლები, რაც პარტნიორს აღჭურავს უფლებით, შეიტანოს სარჩელი და მოითხოვოს კომპანიის დაშლა და ლიკვიდაცია. ნაშრომში გერმანულ სამართალთან ერთად, მიმოხილულია თურქული საკორპორაციო სამართლის ტენდენციებიც, რომელიც საკვლევ საკითხთან დაკავშირებით საკმაოდ საინტერესო და ქართული რეალობისთვის გასათვალისწინებელ სტანდარტებს ადგენს. ცხადია, ვერცერთი ქვეყნის კანონი არ და ვერ ჩამოთვლის მნიშვნელოვანი საფუძვლის თითოეულ შემთხვევას, თუმცა ადგენს საკანონმდებლო ჩარჩოს, რა შეიძლება

განისაზღვროს ასეთად. მაგალითად, ასეთად მიიჩნევა სხვა პარტნიორის მიერ განზრახ ან უხეში გაუფრთხილებლობით კანონის ან წესდებით მისთვის დაკისრებული არსებითი მოვალეობის დარღვევა. ასევე, დაშლის საფუძველია შემთხვევა, როდესაც პარტნიორი მოვალეობას ველარ ასრულებს და სამენარმეო საზოგადოების მიზანი ველარ მიიღწევა.

სტატიაში გაანალიზებულია შპს-ის დაშლისთვის მნიშვნელოვანი საფუძვლით აღძრული სარჩელის დასაბუთებულობის სტანდარტი და სამართლებრივი შედეგები. ნაშრომი შესრულებულია სხვადასხვა სამეცნიერო, უპირატესად კი შედარებითსამართლებრივი მეთოდის გამოყენებით.

## II. შპს-ის დაშლის ცნება და საფუძვლები

„მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონი შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების (შემდგომში – „შპს“) დაშლის რამდენიმე საფუძველს ჩამოთვლის. შპს-ის დაშლა მისი საქმიანობისა და ფუნქციონირების დასრულების ბოლო ეტაპია, რაც საზოგადოების ფუნქციონირების არეალიდან დადგენილი წესების დაცვით გასვლას გულისხმობს.<sup>1</sup> შპს-ის დაშლა სხვადასხვა მიზეზითაა განპირობებული და მათგან ყველაზე მეტად გავრცელებულია შემთხვევა, როდესაც კომპანია გადახდისუნაროა და კრედიტორებს სურთ თავიანთი მოთხოვნების დაკმაყოფილება, თუმცა ხშირია, როდესაც შპს გადახდისუნარიანია, მაგრამ კომპანიის პარტნიორები მოტივირებულები არიან, მიიღონ ის ქონება და სარგებელი, რაც კომპანიის დაშლის შედეგად მიეკუთვნებათ.<sup>2</sup> გარდა იმისა, რომ კომპანიის პარტნიორების ინტერესი შპს-ის კუთვნილი ქონების განაწილებაა, შესაძლოა საზოგადოების დაშლის საფუძველი პარტნიორთა პიროვნული მიზეზები<sup>3</sup> და ერთმანეთთან დამოკიდებულებაც კი იყოს.

ამ მიზეზებიდან გამომდინარე, შესაძლებელია, როგორც გადახდისუნარიანი, ისე გადახდისუნარო კომპანიის, დაშლის დაწყება. შპს-ის დაშლის რეგისტრაციის შემდეგ იწყება სამენარმეო საზოგადოების ლიკვიდაცია.<sup>4</sup> შესაბამისად, კომპანიის თავდაპირველი სამენარმეო მიზანი რაც იყო, ახლა უკვე ლიკვიდაციის მიზნით იცვლება.<sup>5</sup> ეს მიზნობრიობა კომპანიის პარტნიორების ქონებრივ ინტერესებზე შესაბამის გავლენას ახდენს, რადგან დაშლის შედეგად კომპანიის ქონების რეალიზაციიდან მიღებული თანხით თუ კომპა-

<sup>1</sup> ბურდული და სხვ., 2021, 426.

<sup>2</sup> Keay, 2021, 7.

<sup>3</sup> Eetvelde, 2019, 174.

<sup>4</sup> ბურდული და სხვ., 2021, 427.

<sup>5</sup> Wirth, Arnold, Morshauser, Carl, Greene, 2017, 65.

ნიის ყველა ვალდებულება დაიფარება, დარჩენილი ქონება, წესდებით გათვალისწინებული წესით, პარტნიორებს შორის უნდა გადანაწილდეს.<sup>6</sup> ამდენად, პარტნიორთა მიზანი ცალსახად იმ ქონებრივი სარგებლის მიღებაა, რაც კომპანიის მიერ არსებული ვალდებულებების შესრულების შემდეგ დარჩება. ხოლო შედეგი, რაც კომპანიის დაშლის დაწყებას აქვს, არის ის, რომ კომპანია მოემზადოს ლიკვიდაციისთვის.<sup>7</sup>

საკორპორაციოსამართლებრივად, კომპანიისა და მისი პარტნიორების უფლება-მოვალეობები ერთმანეთისგან განცალკევებულია, რაც იმას ნიშნავს, რომ, როგორც წესი, კომპანიის პარტნიორს კომპანიის ქონების მიმართ პერსონალური უფლებები არ გააჩნია,<sup>8</sup> თუმცა შესაძლებელია ითქვას, რომ აქედან გამონაკლისი არის დაშლისა და ლიკვიდაციის შედეგი. ქართულ იურიდიულ ლიტერატურაში გამოთქმული შეხედულების თანახმად, დაშლის უმთავრესი ნინაპირობაა ის, რომ „რეაბილიტაციისა და კრედიტორთა კოლექტიური დაკმაყოფილების შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი წესით, შპს არ უნდა იყოს გადახდისუუნარო, რადგან დაშლისა და გადახდისუუნარობის პროცესები კრედიტორთა მოთხოვნების დაკმაყოფილების უნარის კონტექსტში, ერთმანეთისგან არსობრივად განსხვავებული ინსტიტუტებია.<sup>9</sup> ამასთან, გადახდისუუნარობის შედეგად, კომპანიის ლიკვიდაციის დროს, კომპანიის პარტნიორებს კომპანიის ქონების მიმართ ინტერესი არ გააჩნიათ, რადგან ამ ქონების გაყიდვისა და შესაბამისი სარგებლის მიღების მიზანი კომპანიის კრედიტორებს აქვთ.<sup>10</sup> კომპანიის ლიკვიდაციისას, თუ ეს პროცესი სასამართლოს მიერ იმართება, კომპანიის კუთვნილი ქონებების გასხვისება ან/და მათი პარტნიორებზე გადანაწილება სასამართლოს კონტროლით ხდება,<sup>11</sup> რასაც მინიმუმამდე დაჰყავს ქონების უკანონოდ ან/და არასამართლიანად განაწილების რისკი. მნიშვნელოვანია ისიც, რომ კომპანიის დაშლის დროს აუცილებელია კუთვნილი ქონებისა და ვალდებულებების/პასუხისმგებლობის წარმომშობი საფუძვლების იდენტიფიცირება, რადგან შესაძლოა ამ პროცესმა კომპანიის დირექტორების მხრიდან ვალდებულების დარღვევის ფაქტების აღმოჩენა და შესაბამისად, პასუხისმგებლობის დაკისრებაც კი გამოიწვიოს.<sup>12</sup>

<sup>6</sup> French, 2015, 6.

<sup>7</sup> Keay, 2021, 7.

<sup>8</sup> Charman, Toit, 2022, 26.

<sup>9</sup> ბურდული და სხვ., 2021, 427.

<sup>10</sup> Keay, 2021, 2.

<sup>11</sup> French, 2015, 9.

<sup>12</sup> იქვე, 6.

### III. პარტნიორის მიერ კანონით ან წესდებით დაკისრებული არსებითი მოვალეობის დარღვევა

#### 1. არსებითი მოვალეობის/ვალდებულების ცნება

პარტნიორის მოვალეობები კანონითა და პარტნიორთა შეთანხმებითაა მოწესრიგებული. ამასთან, არსებობს ვალდებულებები, რომლებიც არც წესდებით, არც პარტნიორთა შეთანხმებითა და კანონით არ არის განსაზღვრული, თუმცა გამომდინარეობს სამართლის ზოგადი პრინციპებიდან.<sup>13</sup> ასეთ შემთხვევებში სასამართლოს ვალდებულებაა, კონკრეტული საქმის გარემოებების გათვალისწინებით, შეაფასოს და დაადგინოს ასეთი პრინციპის შესაძლო დარღვევა პარტნიორის მიერ. კანონმდებლის მიდგომა, რომლის თანახმადაც, არ არის განსაზღვრული კონკრეტული შემთხვევები/საფუძვლები, თუ რა შეიძლება მიჩნეულ იქნეს საზოგადოების დაშლისთვის პარტნიორის ვალდებულების დარღვევის მნიშვნელოვან საფუძვლად, გამართლებულია. შეუძლებელია წინასწარ გაიწეროს შემთხვევები, რომლებიც მნიშვნელოვანი საფუძვლის ნორმატიულ შემადგენლობას შექმნის. ანალოგიური მიდგომაა, მაგალითად, თურქულ სამართალში, სადაც ასევე განსაზღვრული არ არის კონკრეტული საფუძვლები, თუმცა იურიდიულ ლიტერატურაში გამოყოფენ რამდენიმეს.<sup>14</sup> მათგან მნიშვნელოვანია, მაგალითად, შემთხვევები, როდესაც სხვა პარტნიორი თავის უფლებამოსილებას ბოროტად იყენებს, საზოგადოების მმართველი ორგანოები არ ფუნქციონირებენ, პარტნიორთა შორის უნდობლობა ან პარტნიორთა შორის არსებული ურთიერთობა იმდენად აუტანელია, რომ ეს გავლენას ახდენს კომპანიის სამომავლო საქმიანობაზე.<sup>15</sup>

„მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონი შპს-ის დაშლის მნიშვნელოვანი საფუძვლის ერთ-ერთ განმაპირობებელ ფაქტორად სხვა პარტნიორის მიერ კანონით ან წესდებით დაკისრებული არსებითი მოვალეობის დარღვევას ასახელებს. შესაბამისად, კანონი განსაკუთრებულ ყურადღებას ამახვილებს არსებითი მოვალეობის ცნებაზე, რისი დარღვევაც შესაძლოა საზოგადოების დაშლის მიზეზი გახდეს. არსებითი მოვალეობის ცნება კანონით გაწერილი არ არის. მისი შინაარსის გაგებისათვის ერთმანეთისგან უნდა გაიმიჯნოს პარტნიორის არსებითი და არა არსებითი ვალდებულებები კომპანიის მიმართ, დადგინდეს ზოგადად რა ვალდებულებები აქვს პარტნიორს კომპანიის მიმართ და ამ ვალდებულებებიდან რომელია ისეთი მნიშვნელოვანი, რომლის დარღვევაც და-

<sup>13</sup> Moslein, Birkmose, 2017, 2.

<sup>14</sup> Kaya, 2021, 200.

<sup>15</sup> იქვე.

ნარჩენი პარტნიორ(ებ)ისთვის იმდენად არსებითია, რომ ამ უკანასკნელს კომპანიის დაშლის უფლებამოსილება წარმოეშობა. იმის გათვალისწინებით, რომ ამ მიმართულებით სასამართლო პრაქტიკა ამ ეტაპზე საკმარისად განვითარებული არაა, სავარაუდოა, რომ არსებითი მოვალეობის ცნებას კავშირი აქვს პარტნიორის ძირითად ვალდებულებებთან. აქვე, ისიც მნიშვნელოვანია, რომ დაშლის მიზნებისთვის პარტნიორმა ისეთი მოვალეობა უნდა დაარღვიოს, რომელიც „მეწარმეთა შესახებ“ კანონის სხვა რომელიმე ინსტიტუტით პარტნიორის მიმართ სანქციის გამოყენების შესაძლებლობას არ იძლევა. მაგალითად, ძირითადი ვალდებულებებიდან მნიშვნელოვანია პარტნიორის მიერ წესდებით შეთანხმებული შენატანის განხორციელება,<sup>16</sup> თუმცა, სავარაუდოა, რომ კომპანიის დაშლის მიზნებისთვის ამ მოვალეობის დარღვევა ვერ გახდება დაშლის საფუძველი, რადგან ძირითადი თუ დამატებითი შენატანის შეუტანლობა სხვა სამართლებრივ შედეგებთანაა დაკავშირებული, რაც პირდაპირ განმტკიცებულია კანონით (მაგალითად, პარტნიორისთვის წილის ჩამორთმევა). ამდენად, დაშლის მიზნებისთვის, პარტნიორის მხრიდან ისეთი მოვალეობის დარღვევაზეა საუბარი, რაც იმდენად მნიშვნელოვანია, რომ სხვა პარტნიორს აიძულებს დაიწყოს კომპანიის დაშლა. თურქული სამართლის მიხედვით, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ არსებობს საზოგადოების დაშლის წინაპირობები, შესაძლოა სასამართლომ დაშლის ნაცვლად პარტნიორის გასვლა, ან სხვა რაიმე ისეთი საშუალება გამოიყენოს, რაც მოსარჩელისთვის (საზოგადოების დაშლის მსურველი პარტნიორისთვის) დამაკმაყოფილებელი იქნება და ასეთ შემთხვევაში სასამართლო გადაწყვეტილებით კომპანიის არსებობას (ეკონომიკურ აქტივობას) საფრთხე აღარ შეექმნება.<sup>17</sup>

## **1.1. ფიდუციური ვალდებულებები**

### **1.1.1. ერთგულების მოვალეობა**

სასამართლო პრაქტიკასა და იურიდულ ლიტერატურაში პარტნიორის ერთ-ერთ ძირითად ვალდებულებად პარტნიორის ფიდუციური ვალდებულება მიიჩნევა.<sup>18</sup> ფიდუციური ვალდებულებებიდან ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მოვალეობა კი ერთგულების მოვალეობაა, რომლის ძირითადი არსი მდგომარეობს იმაში, რომ პარტნიორი ვალდებულია იზრუნოს უშუალოდ კომპანიის მიზნებისა და ინტერესებისათვის.<sup>19</sup> ამდენად, ერთგულების ვალდებულება პარტნიორის მხრიდან ისეთი მოქმედებების განხორციელებას გულისხმობს, რომე-

<sup>16</sup> ბურდული და სხვ., 2021, 344.

<sup>17</sup> Kaya, 2021, 200.

<sup>18</sup> Wirth, Arnold, Morshauser, Carl, Greene, 2017, 22.

<sup>19</sup> Sorensen, 2010, 152.

ლიც კომპანიის ინტერესების მხარდაჭერისკენაა მიმართული.<sup>20</sup> ფიდუციური ვალდებულების (მათ შორის, ერთგულების ვალდებულების, როგორც ფიდუციური ვალდებულების შემადგენელი ნაწილის) დარღვევამ შესაძლოა პარტნიორის ქონებრივი პასუხისმგებლობა, კომპანიიდან გარიცხვა ან კომპანიის დაშლაც კი გამოიწვიოს.<sup>21</sup>

ერთგულების მოვალეობა კომპანიის პარტნიორს კომპანიის გარდა სხვა დანარჩენი პარტნიორების მიმართაც აქვს. კომპანიის მიმართ ერთგულების ვალდებულება გულისხმობს იმას, რომ პარტნიორმა თავისი მოქმედებებით არ უნდა მიაყენოს ზიანი კომპანიას და მის ინტერესებს, ხოლო ერთგულების ვალდებულება სხვა პარტნიორების მიმართ გულისხმობს პარტნიორთა შორის დადებული შეთანხმების, მათ შორის, წესდებით ნაკისრი ვალდებულებების, შესრულებას პარტნიორების ინტერესების გათვალისწინებით.<sup>22</sup> იმ შემთხვევაში, თუ პარტნიორის მიერ ერთგულების მოვალეობის დარღვევამ კომპანიის ან სხვა პარტნიორის მიმართ ზიანი გამოიწვია, ეს შესაძლოა მისი პარტნიორობიდან გარიცხვის<sup>23</sup> და არა კომპანიის დაშლის საფუძველი გახდეს. ამასთან, ერთგულების ვალდებულების დარღვევამ შესაძლოა არ გამოიწვიოს არც პარტნიორის გარიცხვა და არც კომპანიის დაშლა, არამედ კომპანიის პარტნიორის მიმართ ზიანის ანაზღაურების შესახებ სარჩელი იქნეს წარდგენილი.<sup>24</sup> შესაბამისად, თუ დადგინდება, რომ პარტნიორმა დაარღვია ფიდუციური ვალდებულება, მას მოუწევს ზიანის ანაზღაურება დანარჩენი პარტნიორებისთვის.<sup>25</sup> ასეთ შემთხვევაში კომპანიის პარტნიორის მიერ ვალდებულების დარღვევიდან გამომდინარე ზიანის ოდენობის დადგენა და დამტკიცება საკმაოდ რთულია.<sup>26</sup> პრაქტიკაში ხშირად გამოიყენება ზიანის ანაზღაურების შესახებ წინასწარი დათქმა, რომლის მოთხოვნის უფლებაც შესაძლოა ჰქონდეს კომპანიას ან პარტნიორს იმ პარტნიორის მიმართ, რომელმაც ვალდებულება დაარღვია.<sup>27</sup>

ცალკე უნდა აღინიშნოს ერთგულების ვალდებულების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გამოვლინება – კონფიდენციალურობის ვალდებულებაც, რომელიც პარტნიორის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ვალდებულებაა.<sup>28</sup> შესაბამისად, პარტნიო-

<sup>20</sup> Schröder-Frerkes, 2020, 56.

<sup>21</sup> Wirth, Arnold, Morshauser, Carl, Greene, 2017, 22.

<sup>22</sup> Sorensen, 2010, 160.

<sup>23</sup> „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის 143-ე მუხლის მე-2 პუნქტის მიზნებისთვის.

<sup>24</sup> Sorensen, 2010, 167.

<sup>25</sup> Cahn, 2017, 357.

<sup>26</sup> Payne, Howell, 2019, 174.

<sup>27</sup> იქვე, 175.

<sup>28</sup> Schröder-Frerkes, 2020, 55.



რის მიერ კომპანიის კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნება შესაძლოა ქონებრივი და არამხოლოდ ქონებრივი პასუხისმგებლობის საფუძველი გახდეს.

სავარაუდოა, რომ ერთგულების მოვალეობის დარღვევა მხოლოდ იმ შემთხვევაში გახდება შპს-ის დაშლის საფუძველი, თუ პარტნიორმა ვალდებულება იმდენად უხეშად დაარღვია, რომ კომპანიის ფუნქციონირების გაგრძელებას აზრი დაეკარგა. ეს მრავალ ფაქტორზეა დამოკიდებული, რაც სასამართლოს მხრიდან ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში საქმის ფაქტობრივი გარემოებების ანალიზის შედეგად უნდა შეფასდეს.

გერმანულ სამართალში პარტნიორს ერთგულების ვალდებულება აქვს უშუალოდ კომპანიის და სხვა პარტნიორების მიმართაც.<sup>29</sup> მაგალითად, დანიური სამართალი რაიმე სპეციფიკურ დათქმას კომპანიის პარტნიორის ერთგულების ვალდებულებაზე კომპანიის ან სხვა პარტნიორის მიმართ არ ითვალისწინებს.<sup>30</sup> ანალოგიური მიდგომა იტალიურ სამართალშიც.<sup>31</sup> ამავდროულად, ცალსახად იმის თქმა, რომ რადგან კანონი მსგავს ვალდებულებას პირდაპირ არ ითვალისწინებს, ეს ინსტიტუტი არ გამოიყენება პრაქტიკაში, არასწორია. ცხადია, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, სასამართლო განმარტავს პარტნიორის მოქმედება რამდენად შეიძლება იყოს ერთგულების ზოგადი და არაკანონისმიერი ვალდებულების დარღვევის საფუძველი.

### **1.1.2. კონკურენციის აკრძალვის ვალდებულება**

ფიდუციური ვალდებულებებიდან მნიშვნელოვანია კონკურენციის აკრძალვის ვალდებულება, რომელიც პარტნიორის დომინანტური მდგომარეობიდან გამომდინარეობს.<sup>32</sup> ეს აკრძალვა ისეთ პარტნიორს მიემართება, რომელიც წილების დიდ ნაწილს ფლობს და გავლენის მოხდენა შეუძლია კომპანიაზე.<sup>33</sup> ამ პრინციპის მთავარი მიზანია, მინორიტარი პარტნიორი დაიცვას მაჟორიტარი პარტნიორის მხრიდან რაიმე სახის დაჩაგვრისგან.<sup>34</sup> ამასთან, არ აქვს მნიშვნელობა, ეს პარტნიორი კომპანიის დირექტორია თუ არა. აქვე, კონკურენციის აკრძალვის მოვალეობასთან ერთად, ცალკე უნდა გამოიყოს პარტნიორის მიერ უფლების ბოროტად გამოყენების აკრძალვის ვალდებულებაც. როგორც წესი, უფლების ბოროტად გამოყენების აკრძალვა უფრო მეტად უმრავლესობაში მყოფი პარტნიორებისკენაა მიმართული, რადგან მათი მოქმედებებით არ და-

<sup>29</sup> Sorensen, 2010, 131.

<sup>30</sup> იქვე, 131.

<sup>31</sup> Elst, 2019, 60.

<sup>32</sup> Wirth, Arnold, Morshauser, Carl, Greene, 2017, 22.

<sup>33</sup> Schröder-Frerkes, 2020, 53.

<sup>34</sup> Cahn, 2017, 354.

იჩაგრონ უმცირესობაში მყოფი პარტნიორები.<sup>35</sup> ქართული მონესრიგებიდან გამომდინარე, ალბათ უფლების ბოროტად გამოყენების შემთხვევაში, მიუხედავად იმისა, დამრღვევი უმრავლესობაში მყოფი პარტნიორია თუ უმცირესობაში მყოფი, კომპანიის დაშლის მოთხოვნა არამართებული იქნება. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 115-ე მუხლიდან გამომდინარე, პარტნიორს შეუძლია თავისი დარღვეული უფლებების აღდგენის მიზნით მოითხოვოს ზიანის ანაზღაურება, ან კომპანიიდან გასვლა „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის 144-ე მუხლის წესების დაცვით. ამგვარად, უფლების ბოროტად გამოყენება დიდი ალბათობით ვერ გახდება კომპანიის დაშლის საფუძველი, თუმცა, რა თქმა უნდა, კონკრეტული ფაქტობრივი გარემოებები შესაძლოა ქმნიდეს კიდევ დაშლის წინაპირობებს. ამ გარემოებების მტკიცების ტვირთი და ალტერნატიული მოთხოვნების არარელევანტურობის მტკიცება მოსარჩელეს, ანუ საზოგადოების დაშლის მსურველ პარტნიორს, დაეკისრება.

პარტნიორის დომინანტური მდგომარეობის მიუხედავად, შესაძლოა პარტნიორზე კონკურენციის აკრძალვის პრინციპი მაინც გავრცელდეს, თუ პარტნიორისთვის ცნობილია, რომ მისი ქმედება და მისი ბიზნესშესაძლებლობების სხვა კომპანიის სასარგებლოდ გამოყენება<sup>36</sup> ცუდი შედეგების მომტანია იმ შპს-თვის, რომლის პარტნიორიცაა. გერმანული სამართლის მიდგომით, კონკურენციის აკრძალვის მოვალეობის დარღვევა ფიდუციური ვალდებულების დარღვევის მსგავს სამართლებრივ შედეგებს იწვევს<sup>37</sup>, რაც იმას გულისხმობს, რომ შესაძლოა პარტნიორის მიმართ ზიანის ანაზღაურების შესახებ სარჩელი წარადგინონ ან კომპანიის დაშლის პროცედურა დაიწყოს. ამდენად, პარტნიორისთვის საზოგადოების დაშლა უნდა იყოს კონკურენციის აკრძალვისა ან უფლების ბოროტად გამოყენების შედეგად ყველაზე ეფექტიანი გამოსავალი, რისი მტკიცების ტვირთიც მასზეა.

### **1.1.3. პარტნიორის მიმართ ნდობის დაკარგვა და პირადი ურთიერთობები**

შესაძლოა, პარტნიორთა მხრიდან ერთმანეთის მიმართ ნდობის დაკარგვა კომპანიის დაშლის საფუძველი გახდეს.<sup>38</sup> ნდობის დაკარგვის საკითხი ქართულ სასამართლო პრაქტიკაში პარტნიორის გარიცხვის საკითხის განხილვის დროსაა ხოლმე აქტუალური. კერძოდ, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დამ-

<sup>35</sup> Conac, 2017, 365.

<sup>36</sup> Schröder-Ferkes, 2020, 53.

<sup>37</sup> Conac, 2017, 22-23.

<sup>38</sup> Charman, Toit, 2022, 387.



კვიდრებული პრაქტიკით, პარტნიორის გარიცხვის მნიშვნელოვანი საფუძველი მხოლოდ იმ შემთხვევაში იკვეთება, როდესაც პარტნიორის ქცევა შეუძლებელს ხდის ან მნიშვნელოვნად ართულებს საზოგადოების მიზნის მიღწევას, რაც აუტანლად აქცევს მისი საზოგადოების რიგებში დარჩენას.<sup>39</sup> საუბარია პიროვნულ თვისებებსა და ურთიერთობებზე, როგორცაა, მაგალითად, ნდობის დეფიციტი, ვალდებულებების მძიმე დარღვევა, დანაშაულებრივი საქმიანობა, ნდობის ბოროტად გამოყენება და სხვა პარტნიორებთან დაძაბული ურთიერთობები.<sup>40</sup>

ამდენად, სასამართლო მიდგომა პარტნიორის მიმართ დაძაბულ პიროვნულ ურთიერთობას, ნდობის ნაკლებობასა და დაკარგვას გარიცხვის წინაპირობად მიიჩნევს. „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის პირობებში ჯერჯერობით სასამართლო გადაწყვეტილება კომპანიის დაშლასთან დაკავშირებით, მით უმეტეს, პარტნიორის ნდობის დაკარგვის საფუძველით, არ არსებობს. შესაბამისად, სამომავლოდ სასამართლოს შესაძლოა მოუწიოს ერთმანეთისგან გამიჯნოს ნდობის დაკარგვა პარტნიორის გარიცხვის სამართლებრივ შედეგს გამოიწვევს, თუ კომპანიის დაშლას.

გერმანული სამართლით, კომპანიის დაშლის საფუძველია პარტნიორებს შორის არსებული ინტერესთა შეუთავსებლობა, რაც შეუძლებელს ხდის კომპანიის სამომავლო საქმიანობას.<sup>41</sup> ამავდროულად, მნიშვნელოვანია, რომ კომპანიის დაშლა ნებისმიერი საფუძველით, იქნება ეს ფიდუციური ვალდებულებების დარღვევა, პირადი ურთიერთობები თუ სხვა, უნდა იყოს ერთადერთი და უკანასკნელი საშუალება.<sup>42</sup> როდესაც ე.წ. „უკანასკნელ საშუალებაზე“ საუბარი, იურიდიულ ლიტერატურაში აღნიშნულია, რომ საზოგადოების დაშლა *ultima ratio*-ს პრინციპის შესაბამისად უნდა გადაწყდეს.<sup>43</sup> თავის მხრივ, *ultima ratio*<sup>44</sup> ზუსტად იმას ნიშნავს, რომ დაცული უნდა იქნეს ბალანსი, ერთი მხრივ, პარტნი-

<sup>39</sup> საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2022 წლის 17 ნოემბრის განჩინება Nას-433-2022; საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2022 წლის 31 მარტის განჩინება Nას-549-2021.

<sup>40</sup> საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2022 წლის 17 ნოემბრის Nას-433-2022 განჩინება.

<sup>41</sup> Conac P., *The Shareholders' Duty Not to Abuse, Shareholders' Duties*, editor: Hanne S. Birkmose, Wolters Kluwer, 2017, 64.

<sup>42</sup> იქვე, 64.

<sup>43</sup> შეად., Kaya, 2021, 217.

<sup>44</sup> *ultima ratio*-ს პრინციპი ქართულ სასამართლო პრაქტიკაში უმეტესწილად გამოიყენება შრომით დაგებში, სადაც სასამართლო ამ პრინციპზე დაყრდნობით აფასებს დასაქმებულთან შრომითი ურთიერთობის შეწყვეტის მიზანშეწონილობას. იხ., საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2024 წლის 6 ივნისის Nას-445-2024 განჩინება; საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2024 წლის 26 აპრილის Nას-283-2024 განჩინება.

ორის ინტერესებს – დაიშალოს კომპანია და, მეორე მხრივ, კომპანიის ინტერესებს – კომპანიამ ეკონომიკური აქტივობა განაგრძოს – შორის.

#### **1.1.4. წესდებით გათვალისწინებული სხვა მოვალეობები**

„მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონი მნიშვნელოვანი საფუძვლების ზოგად განმარტებას იძლევა, თუმცა არაფერს ამბობს იმაზე, შესაძლებელია თუ არა პარტნიორებმა წესდებით განსაზღვრონ მნიშვნელოვანი საფუძვლის ცნება/სახე, რომლის არსებობის შემთხვევაშიც პარტნიორი უფლებამოსილი იქნება მოითხოვოს კომპანიის დაშლა. ეს საკითხი მნიშვნელოვანი გახდება პრაქტიკაში, რამდენადაც საკანონმდებლო ნორმა ისეა ჩამოყალიბებული, რომ შესაძლოა წესდებით მხარეებმა მართლაც გაითვალისწინონ რაიმე ისეთი არსებითი მოვალეობა, რისი დარღვევაც შემდეგ კომპანიის დაშლის მიზეზი გახდეს. კერძოდ, ნორმიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვანი საფუძველი არსებობს, თუ ერთ-ერთმა პარტნიორმა განზრახ ან უხეში გაუფრთხილებლობით დაარღვია კანონით ან წესდებით მისთვის დაკისრებული არსებითი მოვალეობა, ან თუ პარტნიორი მოვალეობას ველარ ასრულებს და სამენარმეო საზოგადოების მიზანი ველარ მიიღწევა. შესაბამისად, შპს-ის პარტნიორის სხვა დამატებითი ვალდებულებები შესაძლოა კომპანიის წესდებით იყოს განერილი<sup>45</sup> და ასეთ შემთხვევაში კომპანიის წესდებამ შესაძლოა დაადგინოს, რომ ამ ვალდებულებების დარღვევას შესაძლოა მოჰყვეს პარტნიორის მიერ სარჩელის აღძვრა საზოგადოების დაშლის მოთხოვნით.

ზოგადად, წესდება, როგორც საზოგადოების ორგანიზაციული და ფინანსური სტრუქტურის განმსაზღვრელი ძირითადი აქტი,<sup>46</sup> უმნიშვნელოვანეს როლს ასრულებს კომპანიის საქმიანობასა და მისი მიზნის შესრულებაში, რადგან ის, როგორც სახელშეკრულებო ურთიერთობის საწყისებზე დაფუძნებული შეთანხმება, კომპანიის საქმიანობის ყოველდღიურ ფარგლებს განსაზღვრავს.<sup>47</sup> მისი მიზანი სხვა მიზნებთან ერთად უპირატესად ისაა, რომ, ერთი მხრივ, პარტნიორთა შორის ურთიერთობები და, მეორე მხრივ, კომპანიის მმართველი ორგანოების კომპეტენციათა სახეები და ფარგლები მოაწესრიგოს, რაც მხარეთა მიერ საწესდებო ავტონომიისა და წესდების შინაარსის თავისუფლად განსაზღვრის პრინციპით ხდება. საკორპორაციო სამართლის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი თავისებურება სწორედ საწესდებო ავტონომიაა: კორპორაცია ქცევის წესს თვითონ ადგენს და თვითონვე უზრუნველყოფს მათ შესრუ-

<sup>45</sup> Schröder-Frerkes, 2020, 55.

<sup>46</sup> ჭანტურია, 2010, 561.

<sup>47</sup> Payne, Howell, 2019, 113.

ლებას.<sup>48</sup> შესაბამისად, წესდება შიდაორგანიზაციული დოკუმენტია<sup>49</sup>, რომელიც გარკვეულ გავლენას ახდენს კომპანიის შიდა ორგანიზაციაშიც და მესამე პირების მიმართაც, რადგან კორპორაციის მიერ დადგენილი წესები სავალდებულოა ამ კორპორაციის წევრებისათვის და მათი დადგენა და შეცვლა მხოლოდ ამ კორპორაციის წევრთა კომპეტენციაა.<sup>50</sup> ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, პარტნიორებს შეუძლიათ თავად დაადგინონ კონკრეტული საფუძვლები, რომლებიც შესაძლოა გახდეს მნიშვნელოვანი საფუძვლის წინაპირობები. ის, თუ რა შეიძლება იყოს წესდებით გათვალისწინებული მნიშვნელოვანი საფუძველი, უამრავ ფაქტორზე, მათ შორის პარტნიორთა ნებაზე, კომპანიის საქმიანობის სპეციფიკასა და სხვა გარემოებებზეა დამოკიდებული. შესაბამისად, საბოლოო ჯამში, განხილვის დროს სასამართლოს შესაფასებელია, რამდენად არსებობს კონკრეტული გარემოების გამო კომპანიის დაშლის საფუძვლები.<sup>51</sup>

## **1.2. მოსარჩელისა და მოპასუხის სტატუსი ფიდუციური ვალდებულებების დარღვევისას**

„მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონი არ ადგენს რაიმე პროცენტულ შეზღუდვას პარტნიორთან მიმართებით, რომელსაც საზოგადოების დაშლის მიზნით სარჩელი შეაქვს.<sup>52</sup> კერძოდ, ფორმალურად შესაძლებელია კომპანიის დაშლის შესახებ სარჩელით სასამართლოს ნებისმიერი რაოდენობრივი წილის მქონე პარტნიორმა მიმართოს. ამ მიდგომით ქართული კანონმდებლობა განსხვავდება გერმანულისგან, რომლის მიხედვითაც, სასამართლოსადმი მიმართვის უფლება მხოლოდ იმ პარტნიორს აქვს, რომელიც კომპანიის კაპიტალის მინიმუმ მეთედ პროცენტს ფლობს.<sup>53</sup> ამასთან, პარტნიორმა უნდა დაადასტუროს, რომ კომპანიას რა მიზანიც ჰქონდა (რა თქმა უნდა, მოგების და მოგებასთან ერთად სხვა რაიმე მიზნის, ან მხოლოდ მოგების) სარჩელის შეტანის დროისთვის, ამ მიზნის მიღწევა შეუძლებელია ან სხვაგვარად გამართლებულია კომპანიის დაშლა.<sup>54</sup>

<sup>48</sup> საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2020 წლის 10 ივლისის განჩინება №ს-1419-2018.

<sup>49</sup> ჭანტურია, 2010, 562.

<sup>50</sup> საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2020 წლის 10 ივლისის №ს-1419-2018 განჩინება.

<sup>51</sup> French, 2015, 629.

<sup>52</sup> შეად., Kaya, 2021, 205.

<sup>53</sup> Act on Limited Liability Companies (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG), 20 April 1892, Section 61.2.

<sup>54</sup> Rosengarten, Burmeister, Klein, 2020, 95.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ქართულ სინამდვილეში, კანონმდებლობით მინორიტარ და მაჟორიტარ პარტნიორთა შორის ინტერესთა კონფლიქტი ვერ წარმოიშობა.<sup>55</sup> უმცირესი წილის მფლობელი პარტნიორიც კი უფლებამოსილია წარადგინოს განცხადება ან სარჩელი კომპანიის დაშლაზე. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ კომპანიის დაშლის შემდეგ, ლიკვიდაციის დასრულებისას, კომპანიის დარჩენილი ქონება, რომელიც კრედიტორების გასტუმრების შედეგად დარჩა, შესაბამისი პროცენტული ოდენობით განაწილება პარტნიორებს შორის.<sup>56</sup> ამ შემთხვევაში საინტერესოა, ვინ იქნება მოპასუხე მხარე პარტნიორის მიერ აღძრულ სარჩელში. ამ საკითხზე „მენარმეთა შესახებ“ კანონი არაფერს ამბობს, თუმცა მართებული იქნება, თუ მოპასუხედ თავად ის საზოგადოება გამოვა, რომლის დაშლასაც მოსარჩელე (პარტნიორი) ითხოვს. შესაბამისად, მოპასუხე კომპანია სასამართლო პროცესზე წარმოდგენილი იქნება ხელმძღვანელობაზე უფლებამოსილი პირის მიერ. მეორე საინტერესო საკითხი, რაც პრაქტიკაში წარმოიშობა, არის შემთხვევა, როდესაც კომპანიის პარტნიორი, რომელსაც საზოგადოების დაშლის შესახებ სარჩელი შეაქვს, ამავდროულად, კომპანიის დირექტორია. ასეთ დროს ცალსახაა, რომ ის კომპანიას ვერ წარმოადგენს წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების არარსებობის გამო<sup>57</sup>, რადგან აშკარაა ინტერესთა კონფლიქტი და ვალდებულებათა აღრევა.

## 2. პარტნიორის მიერ მოვალეობის შეუსრულებლობა და სამენარმეთო საზოგადოების მიზნის მიუღწევლობა

კომპანიის დაშლის შესახებ გადაწყვეტილებას, როგორც წესი, იღებენ კომპანიის პარტნიორები, რომლებიც მიიჩნევენ, რომ კომპანიამ უკვე შეასრულა ის მიზანი, რისთვისაც ის შეიქმნა და შესაბამისად, პარტნიორები იღებენ გადაწყვეტილებას კომპანიის კრედიტორების დაკმაყოფილების შემდეგ დარჩენილი ქონების პარტნიორებს შორის განაწილების შესახებ.<sup>58</sup> ამასთან, თუ კომპანიის რომელიმე პარტნიორს მიაჩნია, რომ სხვა პარტნიორი მოვალეობას ვერ ასრულებს და, ამავდროულად, კომპანიის მიზანი ვერ მიიღწევა, შესაძლოა ეს გახდეს შპს-ის დაშლის შესახებ განცხადების/სარჩელის შეტანის საფუძველი.

<sup>55</sup> კომპანიის დაშლა/ლიკვიდაციის დასაწყებად მინორიტარ და მაჟორიტარ პარტნიორთა ინტერესების დაპირისპირებასა და სამართლებრივ შედეგებთან დაკავშირებით იხ., Chivers, Shaw, Bryant, Staynings, 2017, 146-ე და შემდეგი გვერდები.

<sup>56</sup> Rosengarten, Burmeister, Klein, 2020, 99.

<sup>57</sup> შეად., Kaya, 2021, 208.

<sup>58</sup> იქვე, 6.

„მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონი, გარდა მნიშვნელოვანი საფუძვლისა, პარტნიორის მიერ კომპანიის დაშლაზე სარჩელის/განცხადების შეტანას უშვებს იმ შემთხვევაში, თუ პარტნიორი მოვალეობას ველარ ასრულებს და სამენარმეო საზოგადოების მიზანი ველარ მიიღწევა. აქ მნიშვნელოვანია შეფასდეს, თუ რომელ პარტნიორს გულისხმობს კანონმდებელი, –მას, რომელსაც შეაქვს სარჩელი საზოგადოების დაშლის მოთხოვნით, თუ მას, რომლის გამოც სხვა პარტნიორს შეაქვს სარჩელი საზოგადოების დაშლის მიზნით. სავარაუდოდ, აქ ორივე იგულისხმება, რადგან შესაძლოა სარჩელის შემტანი პირი თავის მოვალეობებს ველარ ასრულებდეს და ეს მოვალეობები იმდენად მნიშვნელოვანი და განმსაზღვრელი იყოს კომპანიისთვის, რომ ეს უკანასკნელი, ფაქტობრივად, უუნარო ხდებოდეს და ველარ მიიღწეოდეს მისი მიზანი. ასევე, პირიქით, შესაძლოა აქ იგულისხმებოდეს იმ პარტნიორის მოვალეობის ვერ შესრულება, რომელიც არაა სარჩელის შემტანი პარტნიორი და რომლის მიერ ნაკისრი ვალდებულებების შეუსრულებლობაც გამოიწვევს კომპანიის სამომავლო საქმიანობის/მიზნის შესრულებას. აქ ერთმანეთისგან უნდა გაიმიჯნოს პარტნიორის გარიცხვისა და საზოგადოების დაშლის საფუძვლები. ერთი მეორისგან თვისობრივად და რა თქმა უნდა, შედეგობრივადაც განსხვავებულია. შესაბამისად, სასამართლომ ფრთხილად უნდა შეაფასოს ის წინაპირობები, რომლებიც ყოველ კონკრეტულ საქმეში იარსებებს და სწორედ *ultima ratio*-ს პრინციპზე დაყრდნობით მიმართოს უკანასკნელ საშუალებას – მიიღოს საზოგადოების დაშლის შესახებ გადაწყვეტილება.

ქართული კანონმდებლობის მსგავსად, გერმანული სამართლით, კომპანიის დაშლის საფუძველი შესაძლოა კომპანიის მიზნის მიუღწევლობა იყოს.<sup>59</sup> კომპანიის მიზნის მიუღწევლობა მრავალ ფაქტორზეა დამოკიდებული, მათ შორისაა პარტნიორთა შეუთანხმებლობა, როდესაც წესდებიდან ან კანონიდან გამომდინარე, პარტნიორების გადაწყვეტილება ფიზიკურად ვერ მიიღება. ეს არის კომპანიის ე.წ. „ჩიხი“, როდესაც კომპანიაში პარტნიორთა წილები აბსოლუტურად თანაბრადაა განაწილებული.<sup>60</sup> ასეთ შემთხვევაში, ფაქტობრივად, შეუძლებელია გადაწყვეტილების მიღება და იმის გარკვევა, რომელი პარტნიორის გადაწყვეტილება/მოქმედება უფრო ხელსაყრელი და მიზანშეწონილია კომპანიისთვის. როდესაც მსგავსი შემთხვევაა, ეს არ ნიშნავს იმას, რომ რომელიმე პარტნიორი წესდებით, პარტნიორთა შეთანხმებით ან კანონით დადგენილ რაიმე ვალდებულებას არღვევს.<sup>61</sup> შესაბამისად, შესაძლოა კომპანიის დაშლისთვის ერთ-ერთი

<sup>59</sup> Act on Limited Liability Companies (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG), 20 April 1892, Section 61.1.

<sup>60</sup> Charman, Toit, 2022, 386.

<sup>61</sup> Sorensen, 2010, 159.

საფუძველი რომელიმე პარტნიორის მიერ სწორედ კომპანიის მმართველობითი საქმიანობის ჩიხში შესვლა, ანუ „ჩიხი“ გახდეს.<sup>62</sup> ამ საფუძველით კომპანიის დაშლა ერთ-ერთი გავრცელებული შემთხვევაა.<sup>63</sup> ასეთ დროს, ცხადია, მიზანი, რომელიც პარტნიორებს თავდაპირველად ერთობლივად ჰქონდათ, ფიზიკურად ვეღარ მიიღწევა და რის გამოც, სავარაუდოა, რომ პარტნიორი უფლებამოსილია დაიწყოს დაშლის პროცედურა.

კომპანიის მიზნის მიუღწევლობა შესაძლოა სხვა ფაქტორებზეც იყოს დამოკიდებული. კერძოდ, კომპანიის დაფუძნების დროს არსებული პარტნიორთა მიზანი შესაძლოა ბიზნესაქტივობის, ბაზრის და ქვეყნის განვითარების, საბაზრო მოთხოვნების სხვაგვარად ჩამოყალიბებისა და სხვა არაერთი ფაქტორის გამო შეიცვალოს. ყველა შემთხვევაში, სავარაუდოა, სასამართლო მხოლოდ მაშინ მიიჩნევს დაშლის შესახებ სარჩელს დასაბუთებულად, თუ აღმოაჩენს და დარწმუნდება, რომ რომელიმე პარტნიორის ან პარტნიორების მიერ მოვალეობის ვერ შესრულება და საზოგადოების მიზნის მიუღწევლობა ქმნის საზოგადოების დაშლის წინაპირობას, ანუ სხვა საშუალება, გარდა კომპანიის დაშლისა, არ უნდა არსებობდეს საზოგადოების დაშლის შესახებ სარჩელის დაკმაყოფილებისთვის. ამ შემთხვევაში, როგორც აღინიშნა, სასამართლო ყურადღებას მიაქცევს და საკითხს შეაფასებს ე.წ. *ultima ratio*-ს პრინციპიდან გამომდინარე. შესაბამისად, გასაზიარებელია იურიდიულ ლიტერატურაში არსებული მოსაზრება, რომ ერთი პარტნიორის ინტერესმა, დაშალს სამენარმეო საზოგადოება, არ უნდა გადაწონოს საზოგადოების არსებობის გაგრძელების სხვაგვარი, ობიექტური და მხარეთა დაბალანსებულ ინტერესებზე დამყარებული შესაძლებლობა, კომპანიის დაშლის ზემოაღნიშნული წინაპირობების არსებობის შემთხვევაშიც კი.<sup>64</sup>

#### IV. დსსკპნა

მენარმე სუბიექტის „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს ახალი კანონით დადგენილი საფუძვლებით დაშლა სიახლეა ქართული სამართლისათვის. სპეციფიკურია საზოგადოების დაშლის წინაპირობების შეფასება, რასაც კანონი პარტნიორის სარჩელის/განცხადების საფუძველზე ადგენს. ამ საკითხებიდან კიდევ უფრო მეტად სპეციფიკურია მნიშვნელოვანი საფუძვლის, როგორც პარტნიორის მხრიდან სარჩელის აღძვრისა და კომპანიის დაშლის წინაპირობის ნო-

<sup>62</sup> შედარებითსამართლებრივი თვალსაზრისით, ბელგიური სამართლის კონტექსტში, კომპანიის დაშლის დროს ჩიხთან, მინორიტარ და მაჟორიტარ პარტნიორთა მიმართ არსებულ მიდგომებთან დაკავშირებით იხ., Eetvelde, 2019, 184.

<sup>63</sup> Sorensen, 2010, 160.

<sup>64</sup> გიგუაშვილი, 2021, 109.



რმატიული შემადგენლობა. კერძოდ, კანონი ზოგადად ადგენს, რა ფარგლებში უნდა იმოქმედოს სასამართლომ, რომ შეაფასოს, ესა თუ ის გარემოება არის თუ არა მნიშვნელოვანი და საკმარისი საფუძველი კომპანიის დაშლისთვის.

„მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონი მნიშვნელოვანი საფუძვლის განმარტებისას ზოგად სტანდარტს ადგენს. კანონის თანახმად, პარტნიორის მიერ კანონით ან წესდებით დაკისრებული არსებითი მოვალეობის დარღვევა ან პარტნიორის მოვალეობის ვერ შესრულება და საზოგადოების მიზნის მიუღწევლობაა ის ზოგადი საფუძველი, რომელიც მნიშვნელოვან საფუძველს და, შესაბამისად, კომპანიის დაშლის წინაპირობას ქმნის. არსებითი მოვალეობის ცნება საკოორპორაციო სამართალში კანონის დონეზე, სამეცნიერო ლიტერატურაში ან/და სასამართლო პრაქტიკაში განმარტებული არ არის. იურიდიულ ლიტერატურაში არის მცდელობები, ცალკე გამოიყოს პარტნიორის მნიშვნელოვანი ვალდებულებები, თუმცა სრულყოფილი სახით მათი წარმოდგენა, ფაქტობრივად, შეუძლებელია.

სტატიაში განხილულია ის შესაძლო არსებითი მოვალეობები, რომლებიც სავარაუდოდ, ქმნის მნიშვნელოვანი საფუძვლის ნორმატიულ შემადგენლობას, რისი დარღვევის შემთხვევაშიც საზოგადოების თითოეული პარტნიორი უფლებამოსილია მოითხოვოს საზოგადოების დაშლა. განხილული შესაძლო საფუძვლებიდან მნიშვნელოვანია რამდენიმე ქართულ პრაქტიკაში საკმაოდ გავრცელებული შემთხვევა. კერძოდ, ეს არის ფიდუციური ვალდებულებების ცალკეული გამოვლინებები, რომელთა დარღვევამაც შესაძლოა პარტნიორის მხრიდან კომპანიის დაშლის მიზნით სარჩელის აღძვრა გამოიწვიოს. ფიდუციური ვალდებულებების ჭრილში, მნიშვნელოვანია ერთგულებისა და კონკურენციის აკრძალვის მოვალეობების დარღვევა, ასევე, პარტნიორის მიმართ ნდობის დაკარგვა და პირადი ურთიერთობების გაძნელება პარტნიორებს შორის. აქვე, მნიშვნელოვანია და ცალკე უნდა გამოიყოს წესდებით პირდაპირ გათვალისწინებული შემთხვევები, რომლებიც შესაძლოა პარტნიორებმა თავად დაადგინონ და მათი არსებობის შემთხვევაში, კომპანიის დაშლის პროცედურა პარტნიორმა სარჩელით/განცხადების წარდგენის გზით დაიწყოს. ამა თუ იმ შემთხვევის წესდებით გათვალისწინება მთლიანად პარტნიორთა ფანტაზიაზეა დამოკიდებული. პარტნიორებს თავისუფლად შეუძლიათ წესდებით ნებისმიერი რამ განერონ მნიშვნელოვან საფუძველად, რომლის დარღვევის/არ შესრულების თუ პირიქით, არსებობის შემთხვევაც, კომპანიის დაშლის წინაპირობად განისაზღვრება.

განხილული საკითხებიდან მნიშვნელოვანია საზოგადოების მიზნის მიუღწევლობა და პარტნიორის მიერ ვალდებულების დარღვევის კუმულაციური

შემადგენლობის არსებობაც. ამ თვალსაზრისით, სტატიაში განხილულ იქნა ქართულ რეალობაში საკმაოდ ხშირი შემთხვევა ე.წ. „ჩინი“. ეს შემთხვევა, სავარაუდოდ, საზოგადოების დაშლის კლასიკური საფუძველია, რადგან, როგორც წესი, სადავოობისას ვერცერთი პარტნიორი ვერ თანხმდება კონკრეტულ საკითხზე და ამით არა მხოლოდ ისინი, არამედ თვითონ საზოგადოებაც ზიანდება. შესაბამისად, ამ შემთხვევაში, ალბათ, ყველაზე კარგი გამოსავალი სწორედ კომპანიის დაშლაა, რაც პარტნიორთა ინტერესების დაკმაყოფილებისთვის მეტ-ნაკლებად საუკეთესო საშუალება იქნება.

სტატიაში გაანალიზებული თითოეული საფუძველი, კრიტერიუმი და წინაპირობა სასამართლოს მხრიდან უნდა შეფასდეს ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი სტანდარტით – საზოგადოების დაშლის მიზნით აღძრული სარჩელის დაკმაყოფილება უნდა იყოს უკანასკნელი საშუალება სარჩელის ინიციატორი პარტნიორის ინტერესებისა და უფლებების დაცვისთვის. შესაბამისად, სასამართლომ სარჩელის დასაბუთებულობის შეფასებისას უნდა გამორიცხოს პარტნიორის უფლებების დაცვის/აღდგენის შესაძლებლობა, მაგალითად, მისი კომპანიიდან გასვლის ან სხვა რომელიმე პარტნიორის გარიცხვის, ზიანის ანაზღაურების გზით ან რაიმე სხვა საშუალების გამოყენებით.

### გამოყენებული ლიტერატურა

- ბურდული ი., მახარობლიშვილი გ., თოხაძე ა., ზუბიტაშვილი ნ., ალადაშვილი გ., მალრაძე გ., ეგნატაშვილი დ., საკორპორაციო სამართლის სახელმძღვანელო, თბილისი, 2021
- გიგუაშვილი გ., განმარტებები „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტზე“ (09.02.2021 წლის რედაქციით), თბილისი, 2021
- ჭანტურია ლ., სანესდებო ავტონომია საკორპორაციო სამართალში, წიგნში: სამართლისა და პოლიტიკური აზროვნების ისტორიის ნარკვევები, წ. I, თბილისი, 2010,
- Cahn A., The Shareholders' Fiduciary Duty in German Company Law, in: Shareholders' Duties, Edited by H.S. Birkmose, Wolters Kluwer, 2017
- Charman A., Toit SC J., Shareholder Actions, 3<sup>rd</sup> Ed., London, 2022
- Chivers D., Shaw B., Bryant C., Staynings C., The Law of Majority Shareholder Power, Use and Abuse, Oxford University Press, 2017
- Conac P., The Shareholders' Duty Not to Abuse, Shareholders' Duties, Edited by H.S. Birkmose, Wolters Kluwer, 2017
- Eetvelde V. J., Belgian and European Perspectives on Creditor Protection in Closed Companies, in: Developing the Building Blocks for Assessing and Optimizing the Legal Framework on Corporate Dissolution, Edited by D. Bruloot, Cambridge University Press, 2019
- Elst V. C., Shareholder Engagement Duties: The European Move Beyond Stewardship, in: Enforcing Shareholders' Duties, Edited by H. S. Birkmose and K. Segakis, Edward Elgar Publishing, 2019

- French D., Applications to Wind up Companies, 3<sup>rd</sup> Ed., Oxford University Press, 2015
- Moslein F., Birkmose S. H., Introduction: Mapping Shareholders' Duties, in: Shareholders' Duties, Edited by H.S. Birkmose, Wolters Kluwer, 2017
- Kaya K. M., Minority Shareholder Protection: A Comparative Analysis Between the UK and Turkey, Istanbul, 2021
- Keay R. A., The Law of Company Liquidation, 5<sup>th</sup> Ed., London, 2021
- Payne J., Howell E., Financial Sanctions for Breach of Shareholders' Duties, Enforcing Shareholders' Duties, Edited by H. S. Birkmose and K. Segakis, Edward Elgar Publishing, 2019
- Rosengarten J., Burmeister F., Klein M., The German Limited Liability Company, 9<sup>th</sup> Ed., Beck, 2020
- Schröder-Ferkes A., The Limited Liability Company under German Law (the GmbH), Global Law and Business, 2020
- Sorensen E. K., Duty of Loyalty for Shareholders – A Possible Remedy for Conflicts in SMEs?, in: Company Law and SMEs, Edited by M. Neville and K. E. Sorensen, Copenhagen, 2010
- Wirth G., Arnold M., Morshauser R., Carl S., Greene M., Corporate Law in Germany, 3<sup>rd</sup> Ed., Bech, 2017